

СЕКЦІЯ 11 ОСОБИСТІТЬ В ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

Зінчук Анастасія

Волинський національний університет імені Лесі Українки

КОРОЛЕВА ФРАНЦІЇ АННА ЯРОСЛАВНА

Ключові слова: Анна, князівна, королева, правління, особисте життя.

Keywords: Anna, princess, queen, reign, personal life.

Королева Анна назавжди ввійшла в історію Франції. Це наша співвітчизниця, якою ми маємо пишатися, як пишаємося багатьма славними українськими жінками. Київська Русь – одна з наймогутніших держав, розквіт якої припадає на кінець X – початок XI ст. Князь Ярослав Мудрий допоміг цьому статися. За його правління зміцнилося християнство, будувалися школи, відкривалися бібліотеки, розвивався іконопис та перекладалися книги на церковнослов'янську мову. Саме в цей період піднесення народилася одна з найвідоміших жіночих постатей української історії – королева Анна, або ж, які її ще називають, Анна Київська. Це одна з чотирьох дочок вищезгаданого князя. Разом з братами та сестрами дівчинка змалечку отримувала хороше виховання та освіту. Дітей навчали грамоті, читанню, писанню, лічбі, історії, співу, малюванню. Приватні вчителі допомагали їм із вивченням теології, філософії, математики та з іноземними мовами. Нащадки могутньої Русі знали також рідну мову своєї мами, яку згадують як шведську принцесу Інгігерду, княгиню Ірину Київську, черницю Анну Новгородську. Вона, як допускають дослідники, поділилася з дочкою своєю скандинавською вродою, а з нею в подарунок пішло і світле волосся [5, 26].

Гарна освіта, привабливість, і звичайно, походження привертало увагу кавалерів з усього світу. Винятком не став і Генріх I. На той момент він потребував допомоги, адже Франція була роздроблена, і багато інших земель йому не належали. Король не мав спадкоємця. Через це все потребував могутнього союзника. Останні надії були на Русь, але її правитель, Ярослав Мудрий, не захотів віддати свою доньку у руки неосвіченого варвара.

1048 р. до Києва прибуло друге посольство на чолі з єпископом Готье Саваяром, яке після тривалого чекання дістало згоду великого князя на шлюб із престарілим французьким королем. Їй тоді було 21, а чоловіку – 43 роки. Саме під час підпису шлюбного контракту Анна поставила підпис, а Генріх хрестик. Це не дивно, бо на той час у Франції були грамотні лише священнослужителі. Часто недоброчинці називали її через це відьмою. Придане Анни вагомо поповнило державну казну. Київська княжна привезла до французької столиці давньоруське Євангеліє, написане кирилицею та глаголицею. Згодом Євангеліє передали до Реймського собору, назвавши Реймським. На цій книзі усі королі Франції до XVIII ст., вступаючи на престол, давали клятву під час коронації на вірність Франції.

4 травня Анна Ярославна, здійснивши тривалу подорож через Краків, Прагу та Регенсбург, опинилася в резиденції короля в місті Санлісі. 14 травня 1049 р. у

стародавній французькій столиці Реймсі, у день Трійці, у Реймському кафедральному соборі відбулося вінчання. Вінчав молодих архієпископ Рейнський Гі де Шатільйон. Анна як королева Франції прийняла католицьку віру [4, 18].

Французи любили її і називали Агнеса Руда. Опоненти Генріха не розуміли, як королева змогла народити йому аж 3 синів. Старший син, Філіп I, був королем Франції протягом 48 років. Роберт помер у дитинстві, а син Гуго став графом і очолив Перший Хрестовий похід. Королева Анна навчила своїх дітей грамоті, мов, арифметики, історії. На відміну від батька, Філіп I став найосвіченішим монархом свого часу. До цього всі діти короля помирали при народженні або в ранньому дитинстві. Мало хто знає, але у Анни та Генріха, окрім синів, була і дочка Едігна [3].

Королева брала активну участь у політиці і правила разом зі своїм чоловіком. Курія Регіс – це таємна рада наймогутніших людей королівства. У ній брали участь лише чоловіки. На одному з документів написано, що на такому засіданні були присутні король та його королева. Є свідчення, що на раді Анна показала свій норів, і це не сподобалось іншим присутнім, особливо, коли вирішувалося, кому віддати одну із земель: церкві чи Раулю де Крепі-і-Валуа. Остаточне рішення було за королем, а воно відповідало інтересам Анни. Відтоді вона отримала надійного союзника і могутнього ворога – церкву. Відтоді вона стала першою жінкою, до якої писав Папа Римський Микола II, який просив її одуматись. Анна через свій характер відмовляє йому. Вона надіється, що з чоловіком вони все вистоять, але Генріх раптово помирає. У цей час сину Філіпу лише 8 років. Він не може правити до повноліття, і його регентом стає далекий родич і потужний магнат – граф Будуен [2, 23]. У XI ст. після смерті королів їх дружини змушені були йти в монастир. Анна порушує цю традицію.

Вона дуже любила коней та верхову їзду. Це вподобання ще в Києві прищепили батьки королеви. Під час однієї з таких прогулянок її було викрадено. Люди Рауля де Валуа зробили це, коли вона була далеко від Парижу, але імовірно, Анна просто дозволила це зробити. Між ними був сильний зв'язок, який пояснює, чому вона пішла на перекір усьому. Валуа очолював феодальну опозицію до її чоловіка. Оскільки Рауль уже мав на той час законну дружину, церква не визнала його новий шлюб, і Папа Олександр II відлучив його від церкви. Це було найстрашніше на той час. Гордий феодал не звернув на таку «дрібницю» уваги і щасливо прожив з нею 12 років. Саму Анну побоюлися відлучати від церкви, бо вона досі залишалася королевою.

Багато хто спекулює на тому, що Агнеса Руда зраджувала короля, але ніяких підтверджень цьому немає. Отже, можна зробити висновок, що королева була вірна чоловіку до кінця його днів [1].

Анна, Рауль і Філіп стали однією сім'єю. На багатьох документах їхні підписи стоять разом. У Валуа був великий військовий і політичний досвід, водночас у нового короля Франції не було жодного. Попри всі складності, вона лишилася люблячою мамою, жінкою та королевою [6, 106].

Отже, підводячи підсумок, можна констатувати: постать Анни Ярославни унікальна тим, що вона однаково є своєю для французького і вітчизняного суспільства. Анна подарувала Генріху не тільки спадкоємця корони – Філіппа, а й

значною мірою змінила перебіг французької історії. Смілива, розумна й освічена королева поступово стає співправителькою Генріха. Її підписи стоять поруч із підписами короля на важливих державних указах. Владна і мудра, вона розуміла свою роль в управлінні країною. Франція стала її державою, а французи назавжди запам'ятали її як королеву Франції – Анну Київську. Образ цієї жінки є тією сполучною ланкою, що виступає в якості чинника до зближення двох націй, розташованих у різних кінцях Європи.

Джерела та література

1. Боршак І. Анна Ярославна, королева Франції. *Стара Україна*. Львів. 1925. Т. 6. С. 99–104.
2. Висоцький С. О. Княгиня Ольга і Анна Ярославна – славні жінки Київської Русі. Київ: Наукова думка, 2015. 125 с.
3. Делорм Ф. Анна Київська. Дружина Генріха I. Київ: Laurus, 2016. 208 с.
4. Луняк Є. М. Анна Руська – королева Франції в світлі історичних джерел. Київ–Ніжин: Мілан, 2010. 96 с.
5. Де Сент-Емур К. Анна Русинка, королева Франції і графиня Валуа / з фр. пер. І. Франко. Львів, 1999. 31 с.
6. Толочко П. П. Давньоруські літописи і літописці X–XIII ст. Київ: Наукова думка, 2005. 85 с.

Піддубна Ольга

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ЖІНКИ В ЖИТТІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Ключові слова: жінка, гетьман, Богдан Хмельницький.

Keywords: woman, hetman, Bohdan Khmelnytsky.

У суспільстві закріпилося уявлення проте, що жінки в політикумі починають себе реалізовувати лише з XIX ст., виборюючи рівні права з чоловіками. Проте жінки і раніше опосередковано або безпосередньо вирішували долі країн та народів. Історія України має безліч таких прикладів, серед них і дружини гетьмана Богдана Хмельницького, які були різні за походженням, світоглядом, життєвим досвідом, мали різні характери.

Мета цієї розвідки – визначити вплив жінок на життя гетьмана Богдана Хмельницького та політичну ситуацію в Українській козацькій державі.

У різний час дружинами Богдана Хмельницького були Ганна Сомко, Мотрона Хмельницька та Ганна Золотаренко [2, 160].

Ганна Сомко було першою дружиною Б. Хмельницького, з якою гетьман узяв шлюб у середині 20-х рр. XVII ст. Жінка була з родини Семена Сомка, який мешкав у Переяславі та був заможним козаком. За свідченням джерел, її виповнилося 17 років, коли вона вступала у шлюб. Після смерті батька, як тоді було заведено, опіку над нею взяв її брат – Яким Сомко [2, 161].

На відміну від Богдана Хмельницького, у якого був запальний характер, Ганна мала спокійний, тихий характер і не втручалася в справи гетьмана. Жінка